





# Gebelikte Akılcı İlaç Kullanımı ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

## Rational Use of Drugs During Pregnancy and Determination of Affecting Factors

Ayşenur KAHRAMAN   
Melek ŞEN AYTEKİN   
Eylem Mete SANDALCI   
Özgür ALPARSLAN 

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi,  
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik  
Bölümü, Tokat, Türkiye



Bu çalışma 12-14 Mayıs 2022 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen 8. Uluslararası 12. Ulusal Ebelik Öğrencileri Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuş ve kongre bildiri kitabında özet bildiri olarak basılmıştır.

This study was presented as an oral presentation at the 8th International 12th National Midwifery Students Congress held in Ankara between 12-14 May 2022 and was published as a summary statement in the congress proceedings book.

Geliş Tarihi/Received: 12.01.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 25.04.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 31.05.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:  
Ayşenur KAHRAMAN  
E-mail: kahramanayse122@gmail.com

Cite this article as: Kahraman, A., Şen Aytekin, M., Sandalci, E. M., & Alparslan, Ö. (2023). Rational use of drugs during pregnancy and determination of affecting factors. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(3), 142-149.



Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

### ÖZ

**Amaç:** Bu araştırma gebelerin akılcı ilaç kullanım durumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacı ile tanımlayıcı tipte yürütülmüştür.

Yöntemler Araştırmanın evrenini bir üniversite hastanesine başvuran gebeler oluşturmaktadır. Örneklem 252 gebe olarak hesaplanmıştır. Ancak 297 gebe ile tamamlanmıştır. Veriler 01 Şubat-01 Eylül 2021 tarihleri arasında kadın doğum polikliniklerinden, doğumhaneden, kadın hastalıkları servisinden toplanmıştır. Araştırma verileri kişisel bilgi formu ve akılcı ilaç kullanımına yönelik soru formu ile toplanmıştır.

**Bulgular:** Gebelerin yaş ortalamaları  $28,22 \pm 5,72$  yıl olup %59,9'u multipardır ve %81,8'i üçüncü trimesterdedir. Gebelerin primipar ve multipar olma durumları ile eczaneden reçetesiz ilaç alma, ilacın aç/tok kullanım önerisine uyma, başkalarına ilaç tavsiye etme, başkalarına ilaç verme, başkalarının tavsiye ettiği ilacı kullanma, yakınlarına sürekli kullanılan ilaçlar hakkında bilgi verime, ilaç prospektüsünü okuma durumu ve evde bulunması için ilaç yazdırma durumu arasında anlamlı fark bulunmuştur. Doktorun önerdiği zamanda ilacı kullanma, ilacı önerilen sıklıkta kullanma, ilacın son kullanma tarihini kontrol etme, kendini iyi hissettiğinde ilaç kullanmayı bırakma ve ilaç alerjisi yaşama durumu arasında anlamlı fark bulunmuştur. Trimesterler ile ilaç prospektüsünü okuma durumu arasında anlamlı fark bulunmuştur.

**Sonuç:** Gebelikte akılcı ilaç kullanımına yönelik tutum ve davranışların primipar ve multipar olma durumundan ve gebeliğin trimesterlerinden etkilendiği bulunmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Bilgi, ebelik, akılcı ilaç, gebelik

### ABSTRACT

**Objective:** This study was conducted in a descriptive type with the aim of determining the rational drug use status of pregnant women and the affecting factors.

**Methods:** The population of the study consists of pregnant women who applied to a university hospital. The sample was calculated as 252 pregnant women. However, it was completed with 297 pregnant women. Data were collected from gynecology outpatient clinics, delivery room, and gynecology service between February 01 and September 01, 2021. Research data were collected with a personal information form and a questionnaire for rational drug use.

**Results:** The mean age of the pregnant women was  $28.22 \pm 5.72$  years, 59.9% of them were multiparous and 81.8% of them were in the third trimester. Primiparous and multiparous status of pregnant women, taking non-prescription drugs from the pharmacy, following the drug's fast/full use, recommending drugs to others, giving drugs to others, using the drug recommended by others, informing their relatives about the drugs that are constantly used, reading the drug prospectus and being at home. There was a significant difference between using the drug at the time recommended by the doctor, using the drug as often as recommended, checking the expiration date of the drug, stopping using the drug when feeling good, and experiencing drug allergy. There was a significant difference between trimesters and reading the drug prospectus.

**Conclusion:** It has been found that attitudes and behaviors toward rational drug use during pregnancy are affected by primiparous and multiparous status and trimesters of pregnancy.

**Keywords:** Knowledge, midwifery, pregnancy, rational medicine

## Giriş

Hastaları tedavi etme ve yaşam kalitelerini yükseltmede kritik rol oynayan ilaçlar sağlık sisteminin önemli bir bileşenidir. Akılcı ilaç kullanımı genellikle hastalıkların teşhisi, önlenmesi, hafifletilmesi ve tedavisi için ilaçların uygun reçete edilmesini, uygun şekilde dağıtılmasını ve uygun hasta kullanımını kapsayan bir terimdir (Mishore ve ark., 2020). Farklı bir ifadeyle ise ilaçların güvenli, uygun maliyetli ve ekonomik olarak uygun kullanımı olarak tanımlanabilir (Sisay ve ark., 2017). İlaçlar sağlık hizmetinin önemli bir parçasıdır ve doğru kullanıldığında semptomları hafifletmeye, hastalıkları iyileştirmeye yardımcı olabilir. Ancak doğru bir şekilde kullanılmadığında sağlık sisteminin önemli bir sorunu haline gelebilir (Ofori Asenso & Agyeman, 2016). Akılcı olmayan ilaç kullanımı; reçete yazımından, ilacın tedarik zincirinden, sağlık sistemi içindeki düzenlemelerden, ilaç bilgilerinden, yanlış bilgilerin ve bu faktörlerin kombinasyonlarından kaynaklanan sebeplerin yanında (Chauhan ve ark., 2018; Chaturvedi ve ark., 2012), hastaların kendi kendine ilaç kullanma ve ilacı önerilen dozda kullanmama gibi ilaç kullanım davranışlarından kaynaklanabilmektedir (World Health Organisation [WHO], 2012) (WHO, 2012).

Akılcı ilaç kullanımı kültürünü yaygınlaşmasında ilk adım, reçete yazan doktorun duyarlılığı olsa da burada hastaların rolü de unutulmamalıdır. Bireylerin her hastalık için bir ilaç olduğuna olan inancı, ilaç dışı alternatif yaklaşımlara olan ilgisizliği akılcı olmayan ilaç kullanımına yol açmaktadır (Chaturvedi ve ark., 2012). Dünya Sağlık Örgütü, ilaçların yarısından fazlasının uygunsuz bir şekilde reçete edildiğini, dağıtıldığını veya satıldığını ve hastaların yarısının da ilaçları doğru şekilde almadığını tahmin etmektedir (WHO, 2012)

Akılcı ilaç kullanımı tüm yaş grubundaki kişiler için önemli bir yaklaşımdır. Kadınların yaşam dönemlerinden biri olan gebelik sürecinde akılcı ilaç kullanımının önemi artmaktadır. Bunun yanı sıra gebelikte meydana gelen fizyolojik değişiklikler ve bazı ilaçların potansiyel teratojenik etkileri nedeniyle gebelik sırasında ilaç kullanımı endişe duyulan konulardan birisidir. Çünkü annenin yanı sıra fetüsün de sağlığı ve hayatı risk altında olduğu için gebelik sırasında ilaç kullanımı özel dikkat gerektirir (Kamuhabwa & Jalal, 2011). Dolayısıyla gebelikte gereksiz ilaç kullanımından kaçınılması, bakım verenlerin ve gebelerin ilaçların zararlı etkileri konusunda bilgi ve farkındalıkları büyük önem taşımaktadır (Kamuhabwa & Jalal, 2011). Bu bağlamda uluslararası literatür gözden geçirildiğinde Tanzanya'da yürütülen araştırmada gebelerin %66,5'i doktoruna danışmadan ilaç kullanmaktan çekindiğini, %23,5'i gebelikte ilaç almanın güvenli olduğunu vurgulamışlardır. Yine aynı araştırmada gebelerin %61,5'i doktora başvurmanın en iyisi olduğunu belirtmiş olup, %15'inin ise herhangi bir tercih belirtmediği saptanmıştır (Kamuhabwa & Jalal, 2011). Bir başka araştırmada da gebelerin %81,2'si reçeteli veya reçetesiz en az bir ilaç kullandıklarını belirtmişlerdir (Lupattelli ve ark., 2014). Türkiye'de yapılan bir araştırmada katılımcıların %32,6'sı gebelik süresi boyunca ilaç kullandıklarını ve en çok kullanılan ilaçların sınıflarını da antiemetik, antibiyotik ve analjezik olarak belirtmişlerdir (Yurdakul ve ark., 2008).

Konu ile ilgili literatür tarandığında gebelikte akılcı ilaç kullanımı ile ilgili yapılan araştırmaların kısıtlı olduğu ve farklılaşan akılcı ilaç kullanım davranışları olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Alptekin & Koruk, 2020; Eser & Çelik, 2022; Kamuhabwa & Jalal 2011; Yurdakul & ark., 2. Bu nedenle bu araştırmada gebelerin akılcı ilaç kullanım davranışlarına yönelik eğilimlerinin ne olduğu ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

## Yöntem

### Araştırmanın Amacı ve Türü

Bu araştırmada, gebelerin akılcı ilaç kullanım durumları ve gebelik ilişkili olarak akılcı ilaç kullanım durumunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacı ile kesitsel, tanımlayıcı tipte bir araştırma olarak planlanmıştır.

### Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, bir üniversite hastanesinin kadın doğum polikliniğine başvuran gebeler oluşturmuştur. Örneklem G-power 3.1 programında %90 güven aralığı ve  $\pm 5$  yanılma payı ile 252 gebe olarak hesaplanmıştır ancak olası kayıplar göz önünde bulundurulmuş olarak araştırma 297 gebe ile tamamlanmıştır. Veriler 01 Şubat-01 Eylül 2021 tarihleri arasında toplanmıştır.

### Veri toplama araçları

Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan 13 sorudan oluşan gebelerin sosyodemografik özelliklerini (yaş, eğitim, yaşanılan yer vb.) ve obstetrik özelliklerini (gebelik dönemi, gebelik sayısı, gebelik haftası vb.) belirlemeye yönelik Kişisel Bilgi Formu (Alptekin & Koruk 2020; Demir & Taşpınar 2019) ve 21 sorudan oluşan Akılcı İlaç Kullanımına Yönelik Soru Formu ile toplanmıştır (Alptekin & Koruk 2020; Eser & Çelik, 2022; Kamuhabwa & Jalal 2011; Yurdakul ve ark., 2008)

### Verilerin toplanması

Veriler araştırma ekibinde yer alan, sağlık kurumunun kadın hastalıkları servisinde çalışan, araştırmacı tarafından toplanmıştır. Araştırmaya, soru formlarını yanıtlamaya gönüllü olan, araştırmanın yapıldığı tarihler arasında belirtilen merkezde belirtilen birimlere başvuran, en az ilköğretim mezunu, Türkçe dili üzerine yeterince hâkimiyeti olan gebeler dahil edilmiştir. Araştırmacı tarafından gebelere araştırmanın konusu ve amacı hakkında bilgi verilmiştir. Veriler pandemi süreci nedeniyle Google Forms üzerinden online toplanmıştır. Gebeler araştırmaya katılmaya dair onamlarını forms üzerinden beyan ettikten sonra araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırmanın bağımlı değişkenleri katılımcıların akılcı ilaç kullanma bilgi düzeyi, akılcı ilaç kullanım tutum ve davranışlarıdır. Bağımsız değişkenleri ise katılımcıların sosyodemografik ve obstetrik özellikleridir.

### İstatistiksel Analiz

Verilerin analizi bilgisayar ortamında SPSS-22 (IBM Statistical Package for Social Sciences Corp., Armonk, NY, ABD) programı ile yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi  $p < .05$  ve  $p < .01$  olarak alınmış ve veriler yüzdeler olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca akılcı ilaç kullanımına ilişkin verilerde ki-kare testi kullanılmıştır. Post hoc analizlerde Benferroni düzeltmeli z testi yapılmıştır.

### Araştırmanın etik yönü

Araştırma için etik kurul onayı Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmalar Etik Kurulundan 04.09.2021 tarihli, 08 oturum numaralı ve 01-23 karar sayısı ile ve 08-03 karar numarası ile etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü kurumdan kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılan gebelerden sözlü onam alınmıştır.

## Bulgular

Gebelerin akılcı ilaç kullanımının incelendiği araştırmada gebelerin yaş ortalamaları  $28,22 \pm 5,72$  (min = 18, max = 48) yıldır. Gebelerin %56,2'sinin 25-36 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Katılımcıların %98'i evli, %30,3'ü ortaokul mezunu, %73,7'si herhangi bir işte araştırmamaktadır. Gebelerin % 73,1'inin sosyal güvencesi

olup, %44,1'i gelirinin giderine denk olduğu, %42,8'i ilçede yaşadığı, %50,5'inin eşi ve çocukları ile yaşadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Gebelerin obstetrik özelliklerine bakıldığında gebelik haftası  $32,45 \pm 8,89$  (min = 6, max = 41) hafta, %60,3'ü multipar, %81,8'inin de üçüncü trimesterde olduğu belirlenmiştir. Gebelerin %75,1'inin abortus öyküsü olmadığı, %99,3'ünün istemli küretaj öyküsü bulunmadığı, %47,1'inin hiç çocuğu olmadığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3'te gebelerin akılcı ilaç kullanımına yönelik bazı değişkenlere yer verilmiştir. Gebelerin %42,8'i eczaneden reçetesiz ilaç aldığını, %78,5'i ilacı önerilen zamanda kullandığını, %70,4'ü önerilen sıklıkta ilaç kullandığını, %43,1'i ilacın son kullanma tarihine dikkat ettiğini, %52,9'u ilacın aç/tok kullanım önerisine uydüğünü, %69,7'si doktorun önerdiği süre boyunca ilacı kullandığını %84,5'i kullandığı ilaca yönelik alerji gelişmediğini, %39,4'ü ilaç

<b>Tablo 1.</b> Gebelerin Sosyo-Demografik Özellikleri		
Sosyo-demografik özellikler	n	%
<b>Yaş Grupları</b>		
18-24	88	29,6
25-34	167	56,2
35 yaş ve üzeri	42	14,2
<b>Medeni durum</b>		
Evli	291	98,0
Bekar	6	2,0
<b>Eğitim durumu</b>		
İlköğretim	58	19,5
Ortaokul	78	26,3
Lise	90	30,3
Önlisans/lisans	65	21,9
Lisansüstü	6	2,0
<b>Araştırma durumu</b>		
Evet	78	26,3
Hayır	219	73,7
<b>Sosyal güvence durumu</b>		
Var	217	73,1
Yok	80	26,9
<b>Gelir miktarını algılama durumu</b>		
Geliri giderinden az	65	21,9
Geliri giderine denk	131	44,1
Geliri giderinden fazla	101	34
<b>En uzun süre ile yaşanan yer</b>		
Köy/kasaba	49	16,5
İlçe	127	42,8
Şehir	94	31,6
Büyükşehir	27	9,1
<b>Birlikte yaşadığı kişiler</b>		
Eşi		34,7
Eşi ve çocukları		50,5
Eşi ve eşinin ailesi		14,8
<b>Toplam</b>	297	100

**Tablo 2.**  
Gebelerin Obstetrik Özellikler

Obstetrik özellikler	n	%
<b>Gebelik özelliği</b>		
Primipar	118	39,7
Multipar	179	60,3
<b>Gebelik dönemi</b>		
1. Trimester	25	8,4
2. Trimester	29	9,8
3. Trimester	243	81,8
<b>Abortus öyküsü</b>		
Abortus öyküsü olmayan	223	75,1
1 ya da 2 abortus öyküsü olan	61	20,5
3 ve üzeri abortus öyküsü olan	12	4,4
<b>İstemli kürtaj öyküsü</b>		
Hiç yaptırmamış	295	99,3
1 kez isteyerek kürtaj	2	0,7
<b>Yaşayan çocuk sayısı</b>		
Çocuğu olmayan	140	47,1
1 çocuk	90	30,3
2 çocuk	46	15,5
3 ve üzeri çocuk	21	7,1
<b>Toplam</b>	297	100

prospektüsü okuduğunu, %37,4'ü başkalarına ilaç tavsiye etmediğini, %44,8'i başkasının önerisi ile ilaç kullanmadığını %50,2'si kendini iyi hissettiğinde ilacı bıraktığını, %35'i yakınlara sürekli kullandığı ilaçlar hakkında bilgi verdiğini, %84,5'i kullandığı bir ilaca karşı alerji gelişmediğini belirtmiştir (Tablo 3).

Primipar ve multipar olma durumu ile gebelikte akılcı ilaç kullanmaya yönelik bazı değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir. Eczaneden reçetesiz ilaç alma, ilacın aç/tok kullanım önerisine uyma, başkalarına ilaç tavsiye etme, başkalarına ilaç verme, başkalarının tavsiye ettiği ilacı kullanma, yakınlarına sürekli kullanılan ilaçlar hakkında bilgi verime, ilaç prospektüsünü okuma durumu ve evde bulunması için ilaç yazdırma durumu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p < ,01$ ). Yapılan post hoc analizine göre farkın kaynağının primipar gebelerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Doktorun önerdiği zamanda ilacı kullanma, ilacı önerilen sıklıkta kullanma, ilacın son kullanma tarihini kontrol etme, kendini iyi hissettiğinde ilaç kullanmayı bırakma ve ilaç alerjisi yaşama durumu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (her biri için:  $p < ,05$ ). (Tablo 4). Yapılan post hoc analizine göre farkın kaynağının primipar gebelerden kaynaklandığı belirlenmiştir.

Trimesterler ile gebelikte akılcı ilaç kullanmaya yönelik bazı değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir. İlaçların prospektüsünü okuma/okutma ile Trimesterler arasında durumu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p < ,05$ ). Yapılan post hoc analizine göre farkın üçüncü trimesterde olan gebelerden ilaç prospektüsü okuyan grup lehine olduğu belirlenmiştir (Tablo 5).

## Tartışma

Akılcı ilaç kullanımında; hekimler, eczacılar, diğer sağlık personelleri ve en kilit bileşen olan ilacı kullanan bireylerin rolü vardır (Ekenler & Koçoğlu, 2016). İlaç kullanması gereken bir grubu

<b>Tablo 3.</b> <i>Gebelerin Akılcı İlaç Kullanımına Yönelik Bazı Değişkenler</i>		
<b>Özellikler</b>	<b>n</b>	<b>%</b>
<b>Reçetesiz ilaç alma durumu</b>		
Evet	127	42,8
Hayır	107	36,0
Bazen	63	21,2
<b>İlacı önerilen zamanda kullanma durumu</b>		
Evet	233	78,5
Hayır	5	1,7
Bazen	59	19,9
<b>İlacı önerilen sıklıkta kullanma durumu</b>		
Evet	209	70,4
Hayır	15	5,1
Bazen	73	24,6
<b>İlacın son kullanım tarihine dikkat etme durumu</b>		
Evet	128	43,1
Hayır	86	29,0
Bazen	83	27,9
<b>İlacın aç/tok kullanım önerisine uyma durumu</b>		
Evet	157	52,9
Hayır	54	18,2
Bazen	86	29,0
<b>Kullandığı bir ilaca karşı alerji gelişme durumu</b>		
Evet	46	15,5
Hayır	251	84,5
<b>İlaç prospektüsü okuma durumu</b>		
Evet	117	39,4
Hayır	87	29,3
Bazen	93	31,3
<b>Başkalarına ilaç tavsiye etme durumu</b>		
Evet	84	28,3
Hayır	111	37,4
Bazen	102	34,3
<b>Başkalarına ilaç verme durumu</b>		
Evet	70	23,6
Hayır	132	44,4
Bazen	95	32,0
<b>Başkalarının tavsiyesi ile ilaç kullanma durumu</b>		
Evet	73	24,6
Hayır	133	44,8
Bazen	91	30,6
<b>Kendini iyi hissettiğinde ilacı bırakma durumu</b>		
Evet	149	50,2
Hayır	50	16,8
Bazen	98	33,0
<b>Yakınlarına sürekli kullandığı ilaçlar hakkında bilgi verme durumu</b>		
Evet	104	35,0
Hayır	99	33,3
Bazen	94	31,6
<b>Evde bulunsun diye ilaç yazdırma</b>		
Evet	197	66,3
Hayır	100	33,7
<b>Toplam</b>	<b>297</b>	<b>100</b>

<b>Tablo 4.</b> <i>Primipar ve Multipar Olma Durumu ile Akılcı İlaç Kullanmaya Yönelik Bazı Değişkenler Arasındaki İlişki</i>					
<b>Akılcı ilaç kullanmaya yönelik bazı değişkenler</b>	<b>Primipar</b>		<b>Multipar</b>		<b>Test değeri</b> $\chi^2$ : p
	<b>n</b>	<b>%</b>	<b>n</b>	<b>%</b>	
<b>Eczaneden reçetesiz ilaç alma durumu</b>					
Evet	33 <sup>ab</sup>	26,0	94 <sup>a</sup>	74,0	$\chi^2$ :19,191 p: ,001
Hayır	57 <sup>ac</sup>	53,3	50 <sup>a</sup>	46,7	
Bazen	29 <sup>bc</sup>	46,0	34	54,0	
<b>Doktorun önerdiği zamanda ilacı kullanma durumu</b>					
Evet	101 <sup>ab</sup>	43,33	132	56,7	$\chi^2$ : 6,366 p: ,034
Hayır	0 <sup>ac</sup>	0,0	5 <sup>a</sup>	100	
Bazen	18 <sup>bc</sup>	30,5	41 <sup>a</sup>	69,5	
<b>İlacın önerilen sıklıkta kullanma durumu</b>					
Evet	93 <sup>ab</sup>	44,5	116	55,5	$\chi^2$ : 6,451 p: ,040
Hayır	3 <sup>ac</sup>	20,0	12 <sup>a</sup>	80,0	
Bazen	23 <sup>bc</sup>	31,5	50 <sup>a</sup>	68,5	
<b>İlacın son kullanma tarihini kontrol etme durumu</b>					
Evet	58 <sup>ab</sup>	45,3	70 <sup>a</sup>	54,7	$\chi^2$ :8,953 p: ,011
Hayır	23 <sup>ac</sup>	26,7	63	73,3	
Bazen	38 <sup>bc</sup>	45,8	45 <sup>a</sup>	54,2	
<b>İlacı aç veya tok alama önerisine uyma durumu</b>					
Evet	73 <sup>ab</sup>	46,5	84 <sup>a</sup>	53,5	$\chi^2$ : 11,441 p: ,003
Hayır	11 <sup>ac</sup>	20,4	43 <sup>a</sup>	79,6	
Bazen	35 <sup>bc</sup>	40,7	51	59,3	
<b>Başkalarına ilaç tavsiye etme durumu</b>					
Evet	16 <sup>ab</sup>	19,0	68 <sup>a</sup>	81,0	$\chi^2$ : 22,416 p: ,001
Hayır	57 <sup>ac</sup>	51,4	54 <sup>a</sup>	48,6	
Bazen	46 <sup>bc</sup>	45,1	56	54,9	
<b>Başkalarına ilaç verme durumu</b>					
Evet	15 <sup>ab</sup>	21,4	55 <sup>a</sup>	78,6	$\chi^2$ : 14,793 p: ,001
Hayır	65 <sup>ac</sup>	49,2	67 <sup>a</sup>	50,8	
Bazen	39 <sup>bc</sup>	41,1	56	58,9	
<b>Başkasının tavsiye ettiği ilacı kullanma durumu</b>					
Evet	15 <sup>ab</sup>	20,5	58 <sup>a</sup>	79,5	$\chi^2$ : 22,416 p: ,001
Hayır	65 <sup>ac</sup>	48,9	68 <sup>a</sup>	51,1	
Bazen	39 <sup>bc</sup>	42,9	52	57,1	
<b>Kendini iyi hissettiğinde ilaç kullanımını bırakma durumu</b>					
Evet	49 <sup>ab</sup>	32,9	100	67,1	$\chi^2$ : 6,651 p: ,036
Hayır	25 <sup>ac</sup>	50,5	25 <sup>a</sup>	50	
Bazen	45 <sup>bc</sup>	45,9	53 <sup>a</sup>	54,1	
<b>Yakınlarına sürekli kullanılan ilaçlar hakkında bilgi verme durumu</b>					
Evet	29 <sup>ab</sup>	27,9	75 <sup>a</sup>	72,1	$\chi^2$ : 12,831 p: ,002
Hayır	52 <sup>ac</sup>	52,5	47 <sup>a</sup>	47,5	
Bazen	38 <sup>bc</sup>	40,4	56	59,6	
<b>İlaçların prospektüsünü okuma/okutma durumu</b>					
Evet	58 <sup>ab</sup>	49,6	59 <sup>ab</sup>	50,4	$\chi^2$ : 24,106 p: ,001
Hayır	16 <sup>ac</sup>	18,4	71 <sup>ac</sup>	81,6	
Bazen	45 <sup>bc</sup>	48,4	48 <sup>bc</sup>	51,6	
<b>İlaç alerjisi yaşama durumu</b>					
Evet	12 <sup>a</sup>	26,1	34 <sup>a</sup>	73,9	$\chi^2$ : 4,430 p: ,035
Hayır	107 <sup>a</sup>	42,6	144 <sup>a</sup>	57,4	
<b>Evde bulunsun diye ilaç yazdırma durumu</b>					
Evet	63 <sup>a</sup>	32,0	134 <sup>a</sup>	68,0	$\chi^2$ : 15,937 p: ,001
Hayır	56 <sup>a</sup>	56,0	44 <sup>a</sup>	44,0	
Satır yüzdesi alınmıştır. a-c: Aynı değişken içerisinde aynı harfe sahip gruplar arasında anlamlı farklılık vardır					



**Tablo 5.**  
Trimesterler ile Akılcı İlaç Kullanmaya Yönelik Bazı Değişkenler Arasındaki İlişki

Akılcı ilaç kullanmaya yönelik bazı değişkenler	I. Trimester		II. Trimester		III. Trimester		Test değeri $\chi^2$ : p
	n	%	n	%	n	%	
<b>Eczaneden reçetesiz ilaç alma durumu</b>							
Evet	11	8,7	8	6,3	108	85	$\chi^2$ : 44,333 p: ,351
Hayır	9	8,4	11	10,3	87	81,3	
Bazen	5	7,9	10	15,9	48	76,2	
<b>Doktorun önerdiği zamanda ilacı kullanma durumu</b>							
Evet	19	8,2	26	11,1	188	80,7	$\chi^2$ : 32,31 p: ,520
Hayır	0	0	0	0	5	100	
Bazen	6	10,2	3	5,1	50	84,7	
<b>İlacın önerilen sıklıkta kullanma durumu</b>							
Evet	17	8,1	24	11,5	168	80,4	$\chi^2$ : 43,18 p: ,365
Hayır	0	0	1	6,7	14	93,3	
Bazen	8	11	4	5,5	61	83,6	
<b>İlacın son kullanma tarihini kontrol etme durumu</b>							
Evet	12	9,4	15	11,7	101	78,9	$\chi^2$ : 14,05 p: ,843
Hayır	7	8,1	7	8,1	72	83,7	
Bazen	6	7,2	7	8,4	70	84,3	
<b>İlaci aç veya tok alma önerisine uyma durumu</b>							
Evet	16	10,2	19	12,1	122	77,7	$\chi^2$ : 39,20 p: ,417
Hayır	4	7,4	4	7,4	46	85,2	
Bazen	5	5,8	6	7	75	87,2	
<b>Başkalarına ilaç tavsiye etme durumu</b>							
Evet	4	4,8	7	8,3	73	86,9	$\chi^2$ : 25,39 p: ,417
Hayır	11	9,9	12	10,8	88	73,3	
Bazen	10	9,8	10	9,8	82	80,4	
<b>Başkalarına ilaç verme durumu</b>							
Evet	4	5,7	5	7,1	61	87,1	$\chi^2$ : 21,67 p: ,705
Hayır	13	9,8	15	11,4	104	78,8	
Bazen	8	8,4	9	9,5	78	82,1	
<b>Başkasının tavsiye ettiği ilacı kullanma durumu</b>							
Evet	5	6,8	5	6,8	63	86,3	$\chi^2$ : 24,09 p: ,661
Hayır	13	9,8	16	12	104	78,2	
Bazen	7	7,7	8	8,8	76	83,5	
<b>Kendini iyi hissettiğinde ilaç kullanımını bırakma durumu</b>							
Evet	13	8,7	14	9,4	122	81,9	$\chi^2$ : 0,409 p: ,976
Hayır	4	8	4	8	42	84	
Bazen	8	8,2	11	11,2	79	80,6	
<b>Yakınlarına sürekli kullanılan ilaçlar hakkında bilgi verme durumu</b>							
Evet	7	6,7	11	10,6	86	82,7	$\chi^2$ : 1,400 p: ,844
Hayır	9	9,1	11	11,1	79	79,8	
Bazen	9	9,6	7	7,4	78	83	
<b>İlaçların prospektüsünü okuma/okutma durumu</b>							
Evet	11 <sup>ab</sup>	9,4	13 <sup>ab</sup>	15,4	88 <sup>ab</sup>	75,2	$\chi^2$ : 9,985 p: ,041
Hayır	5 <sup>ac</sup>	5,7	8 <sup>ac</sup>	9,2	74 <sup>ac</sup>	85,1	
Bazen	9 <sup>bc</sup>	9,7	3 <sup>bc</sup>	3,2	81 <sup>bc</sup>	87,1	
<b>İlaç alerjisi yaşama durumu</b>							
Evet	4	8,7	5	10,9	37	80,4	$\chi^2$ : 0,086 p: ,958
Hayır	21	8,4	24	9,5	206	82,1	
<b>Evde bulunsun diye ilaç yazdırma durumu</b>							
Evet	15	7,6	18	9,1	164	83,2	$\chi^2$ : 0,086 p: ,958
Hayır	10	10	11	11	79	79	
Satır yüzdesi alınmıştır. a-c: Aynı değişken içerisinde aynı harfe sahip gruplar arasında anlamlı farklılık vardır							

da gebeler oluşturmaktadır. Gebelik bir hastalık olmasa da bu süreçte gebelik nedeniyle ya da gebeliğe ek olarak hastalıklar görülebilmekte ve çeşitli ilaçların kullanılma gerekliliği ortaya çıkabilmektedir (Demir ve Taşpınar, 2019). Bu yaşam döneminde hem gebenin hem de fetüsün sağlığı için akılcı ilaç kullanımının önemi büyüktür. Bu nedenle bu çalışmada gebelerin akılcı ilaç kullanımına yönelik tutumları ve gebelikle ilişkili akılcı ilaç kullanımını etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır.

Gebelikte ilaç kullanımı maternal ve fetal sağlık üzerinde direkt olarak etkilerini gösterdiği için kullanım sırasında dikkat edilmeli (Miral & Beji, 2017) ve reçetesiz ilaç kullanımından kaçınılmalıdır. Bu konuda ebelerin, hekimlerin, hemşirelerin, eczacıların yanı sıra en önemli rol gebenin kendisindedir. İlaç kullanmayı gerektiren hastalık ya da akut gelişen durumlarda gebenin kendisinin sergilediği tutum akılcı ilaç kullanımı konusunda belirleyici olmaktadır. Konu ilgili yapılan araştırmalar gözden geçirildiğinde; Eser ve Çelik (2022) araştırmasında gebelerin %3,4'ünün, Alptekin ve Koruk (2020) gebelerin %23,6'sının Abasiubong ve ark. (2012) gebelerin %72,4'nün, Abduelkarem ve Mustafa (2017) ise, gebelerin %8,4'nün reçetesiz ilaç kullandığını bulmuşlardır. Konu ile ilgili yapılan bir başka çalışmada ise annelerin gebelikleri sırasında %52,8'i hastalandığında sağlık kuruluşuna başvurduğu belirlenmiştir (Adhikari ve ark., 2011). Bu çalışmada gebelerin hastalandıklarında %55,2'si sağlık kuruluşuna başvurduğu, %42,8'i eczaneden reçetesiz ilaç aldığı görülmüştür. Literatürde yapılan araştırmalarda reçetesiz ilaç kullanım oranları farklılık göstermektedir. Reçetesiz ilaç kullanım oranlarının farklılaşan oranlarda olması, araştırmaların farklı örneklem ve farklı kültürel özelliklere sahip gruplarda yürütülmesinden kaynaklandığını düşündürmektedir. Ayrıca gebelerin gebelikte ilaç kullanımı konusunda yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadığından da bir göstergesi olabilir.

Tıbbi tedavinin başarısını etkileyen faktörlerden en önemlilerinden biri de ilaçların kullanım önerilerine dikkat edilmesidir. Konu ile ilgili yapılan bir çalışmada gebelerin %87,1'inin ilaçlarını düzenli kullandıkları ve %85,1'i ilaçların son kullanma tarihlerini kontrol ettiği ifade edilmiştir (Eser & Çelik, 2022). Bir başka çalışmada gebeliği süresince ilaç kullanan gebelerin %89,1'inin ilacın dozuna ve kullanım süresi talimatına uyduklarını belirtmişlerdir (Tamirci, 2018). Alptekin ve Koruk (2020) tarafından yapılan bir çalışmada gebelerin %98,1'i ilaçları doktor önerilerine uygun kullandıklarını, %84,5'i ilacı kullanırken aç-tok olma önerisine uyduğunu, %57,6'sı ilacı önerilen saatlerde aldığını ve %74,1'i ilacın kullanım dozuna dikkat ettiğini ifade etmiştir (Alptekin & Koruk, 2020). Bir başka çalışmada ise gebelerin %77,3'ü son kullanma tarihine baktıklarını belirtmiştir (Bayram Değer ve ark., 2020). Bu çalışmada gebelerin %78,5'i doktorun önerdiği zamanda ilaç kullandığını, %70,4'ü önerilen sıklıkta ilaç kullandığını, %68,7'si ilacı önerilen dozda kullandığını, %52,9'u ilacın aç/tok kullanım önerisine uyduğunu, %69,7'si doktorun önerdiği süre boyunca ilacı kullandığını, %43,1'i ilacın son kullanım tarihine dikkat ettiğini bildirmiştir. Araştırmadan elde edilen bu bulguların konu ile ilgili yapılan diğer araştırmalarla paralellik gösterdiğini ve gebelerin ilaç kullanım önerilerine uymaya özen gösterdikleri yorumunu yapmak mümkündür.

Araştırmada gebelerin ilaç kullanımı davranışları incelendiğinde %50,2'si kendini iyi hissettiğinde ilacı bıraktığını, %67,7'si muayene öncesi kullandığı ilaçlar hakkında hekime/ebeye bilgi verdiğini, %35'i yakınlarına sürekli kullandığı ilaçlar hakkında bilgi verdiğini %39,4'ü ilaç prospektüsünü okuduğunu, %39,1'i kullanılmayan ilaçları sakladığını bildirmiştir. Eser ve Çelik (2022) araştırmasında

gebelerin %78,7'sinin ilaçların prospektüsünü okuduğunu saptamıştır. Bir araştırmada ise araştırmacılar gebelerin %64,1'inin kullandıkları ilacın prospektüsünü okuduğunu saptamışlardır (Alptekin & Koruk, 2020). Literatürle kıyaslandığında bu araştırmada gebelerin genel anlamda ilaç prospektüsünü okuma alışkanlıklarının düşük düzeyde olduğu bu konuda bilgi farkındalıklarının artırılması gerektiği görülmektedir.

Hastalık ya da ilaç kullanmanın gerekli olduğu durumlarda ilacın önerilen süre boyunca kullanılması son derece önemlidir. Bu araştırmada gebelerin %50,2'si kendini iyi hissettiğinde ilacı bıraktığını ifade etmiştir. Bir başka araştırmada ise katılımcılardan %29'u semptomlar geçince ilaç kullanımına son verdiklerini ifade etmişlerdir (Adhikari ve ark., 2011). Araştırmanın bu bulgusunun literatürle kısmen benzediği yorumunu yapmak mümkündür. Bu durum gebelerin ilaç kullanım konusunda doğru bilgi ve tutuma sahip olmadıklarını göstermektedir.

Bu araştırmada gebelerin ilaca karşı yan etki/alerji geliştiğinde %29,3'ü ilacı kestğini yine %29,3'ü sağlık kuruluşuna başvurduğunu ifade etmiştir. Konu ile ilgili yapılan bir araştırmada gebelerin %52,4'ünün yan etki görüldüğünde doktora başvurduğu belirlenmiştir (Alptekin & Koruk, 2020). Bir başka araştırmada ise gebelerin %44,9'u ilaç kullanımı ve yan etkileri konusunda hekimden yardım istediğini, %30,2'si ise eczacıdan yardım istediğini belirtmiştir (Bayram Değer ve ark., 2020). Literatürde ilaç yan etkisi gelişmesi durumunda farklılaşan oranlarda hekime başvurma ya da ilaç kullanımını bırakma davranışları gözlenmiştir. Bu durumun nedeni olarak katılımcıların sağlık okur yazarlığının düşük olabileceği düşünülmüştür.

Bu araştırmada gebelerin %37,4'ü başkalarına ilaç tavsiye etmediğini, %44,4'ü başkalarına ilaç vermediğini, %44,8'i başkasının önerisi ile ilaç kullanmadığını ve %66,3'ü evde bulunsun diye ilaç yazdığını bildirmiştir. Bir başka araştırmada gebelerin %35,6'sının evde bulunsun diye ilaç yazdırma alışkanlığının olduğu (%81,8'i ağır kesici ilaçlar yazdırmıştır) belirlenmiştir (Alptekin & Koruk, 2020). Daha önceki gebeliklerinde büyüklerinin, komşularının ve sosyal çevrelerinin önerdiği herhangi bir ilacı kullandığını belirten gebelerin sadece %8,2'sidir (Bayram Değer ve ark., 2020). Bu durum gebelerin öneriler üzerine ilaç kullanım durumunun yaygınlığını göstermektedir. Konu ile ilgili olarak gebelerin erken dönemde gebelikte ilaç kullanım konusunda bilgi düzeylerinin düşük olması bu sonucu açıklayabilir.

Araştırmada gebelerin primipar ya da multipar durumu ile akılcı ilaç kullanma davranışları arasında eczaneden reçetesiz ilaç alma, ilacın aç/tok kullanım önerisine uyma, başkalarına ilaç tavsiye etme, başkalarına ilaç verme, başkalarının tavsiye ettiği ilacı kullanma, yakınlarına sürekli kullanılan ilaçlar hakkında bilgi verime, ilaç prospektüsünü okuma durumu ve evde bulunması için ilaç yazdırma durumu ile anlamlı farklılık bulunmuştur. Farklılık değerlendirildiğinde primipar gebelerin lehine olduğu görülmüştür. Bu durum grup içinde ilk bebek heyecanı yaşamının daha temkinli olma konusunda gebelerde ayrıca dikkate neden olabileceği yorumunu yapmak mümkündür. Ayrıca primipar gebelerin yaş grubu olarak daha genç grupta olması, internet erişiminin daha fazla olması olasılığı ile ilgili olarak gebelikte ilaç kullanımı konusunda farklı bilgi kaynaklarından bilgi edinebilmesinin de bu durumun yordayıcısı olabileceğini düşündürmektedir.

İlaçların prospektüsünü okuma/okutma ile trimesterler arasında durumu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p < ,05$ ). Farklı üçüncü trimesterde olan gebelerden ilaç prospektüsü okuyan

grup lehine olduğu belirlenmiştir. Bu durum gebelerin gebelik haftası ilerledikçe ilaç kullanım konusunda bilgi ve deneyimlerinin artmasıyla ilişkili olabilir.

### Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın ilk sınırlılığı, gebelerin anketleri cevaplama kadın doğum polikliniklerinde kesintiye uğraması olmuştur. Gebelerin kimi zaman muayene sıraları gelmesi nedeniyle görüşmeler kesilmiş muayene sonrası yeniden doldurulmaya devam edilmiştir. Bu durumun gebelerin sıkılmasına ve hastaneden bir an önce ayrılmak istemelerine neden olduğu gözlenmiş ve gebelerin mevcut durumlarını tam olarak yansıtmayan yanıtlar verilmiş olabileceğini düşündürmüştür. Araştırmanın ikinci sınırlılığı ise aynı zamanda kesitsel olarak yürütüldüğü için, elde edilen veriler sadece araştırmanın yapıldığı zaman için geçerli olması ve zamana bağlı olarak değişebileceğidir. Bu nedenle araştırma verileri tüm gebelere genellenemez. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise konu ile ilgili literatürde yürütülen araştırma sayısının az olmasıdır. Bu durum tartışma bölümünün yazımında sınırlılığa neden olmuştur.

## Sonuç ve Öneriler

Araştırmada gebelerin akılcı ilaç kullanımına yönelik bazı yanlış uygulama ve davranışlarının olduğu belirlenmiştir. Bu durumun toplumda sağlık okur yazarlığı düşük olması ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Gebelikte akılcı ilaç kullanım konusunda gebelerin primipar ya da Multipar olma durumu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bunun yanı sıra ilaçların prospektüsünü okuma/okutma durumu ile trimesterler arasında da anlamlı farklılık saptanmıştır. Gebelik döneminde akılcı ilaç kullanımına yönelik aynı gebelerin farklı trimesterlerde davranış ve uygulamalarının belirlenmesi için karma yöntem araştırmaların yapılması önerilebilir. Yeni yapılacak olan çalışmaların geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı ile yürütülmesi önerilebilir. Ayrıca birinci basamakta antenatal takiplerde ve hatta prekonsepsiyonel dönemde ebelerin gebelere gebelikte ilca kullanım konusunda eğitim ve danışmanlık yapması önerilebilir.

**Etik Komite Onayı:** Bu çalışma için etik komite onayı Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nden (Tarih: 4 Eylül 2021, Sayı: 01-23/08-03) alınmıştır.

**Hasta Onamı:** Sözlü hasta onamı bu çalışmaya katılan hastalardan alınmıştır.

**Hakem Değerlendirmesi:** Dış bağımsız.

**Yazar Katkıları:** Fikir – A.K., M.Ş.A., E.M.S., Ö.A.; Tasarım – A.K., M.Ş.A., E.M.S.; Denetim – A.K., M.Ş.A.; Kaynaklar – A.K., M.Ş.A., E.M.S., Ö.A.; Malzemeler – A.K., M.Ş.A., E.M.S., Ö.A.; Veri Toplama ve/veya İşleme – A.K., M.Ş.A., E.M.S.; Analiz ve/veya Yorum – A.K., M.Ş.A., Ö.A.; Literatür Taraması – A.K., M.Ş.A., Ö.A.; Yazma – A.K., M.Ş.A., E.M.S., Ö.A.; Eleştirel İnceleme – A.K., M.Ş.A., Ö.A.

**Çıkar Çatışması:** Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

**Finansal Destek:** Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

**Ethics Committee Approval:** Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Tokat Gaziosmanpaşa University (Date: September 4, 2021, Number: 01-23/08-03).

**Informed Consent:** Verbal informed consent was obtained from patients who participated in this study.

**Peer-review:** Externally peer-reviewed.

**Author Contributions:** Concept – A.K., M.Ş.A., E.M.S., Ö.A.; Design – A.K., M.Ş.A., E.M.S.; Supervision – A.K., M.Ş.A.; Resources – A.K., M.Ş.A., E.M.S.,

Ö.A.; Materials – A.K., M.Ş.A., E.M.S., Ö.A.; Data Collection and/or Processing – A.K., M.Ş.A., E.M.S.; Analysis and/or Interpretation – A.K., M.Ş.A., Ö.A.; Literature Review – A.K., M.Ş.A., Ö.A.; Writing – A.K., M.Ş.A., E.M.S., Ö.A.; Critical Review – A.K., M.Ş.A., Ö.A.

**Declaration of Interests:** The authors declare that they have no competing interest.

**Funding:** The authors declared that this study has received no financial support.

## Kaynaklar

- Abasiubong, F., Bassey, E. A., Udobang, J. A., Akinbami, O. S., Udoh, S. B., & Idung, A. U. (2012). Self-Medication: Potential risks and hazards among pregnant women in Uyo, Nigeria. *Pan African Medical Journal*, 13(1), 15
- Abduelkarem, A. R., & Mustafa, H. (2017). Use of over-the-counter medication among pregnant women in Sharjah, United Arab Emirates. *Journal of Pregnancy*, 2017, 1–3. [\[CrossRef\]](#)
- Adhikari, A., Biswas, S., Chattopadhyay, J. C., & Gupta, R. K. (2011). Drug use behaviour of pregnant women in rural India. *JPMA. the Journal of the Pakistan Medical Association*, 61(4), 381–383.
- Alptekin, P. Ç., & Koruk, F. (2020). Şanlıurfa'da gebe kadınların ilaç kullanım alışkanlıkları ve etkileyen faktörler. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 17(1), 28–32.
- Bayram Değer, V., Çifçi, S., Utlü, H., & Acar, D. (2020). Examination of pregnant women's knowledge level and attitudes towards rational drug use applying to healthcare facility in Mardin. *International Journal of Health Services Research and Policy*, 5(3), 315–329. [\[CrossRef\]](#)
- Chaturvedi, V. P., Mathur, A. G., & Anand, A. C. (2012). Rational drug use—As common as common sense? *Medical Journal, Armed Forces India*, 68(3), 206–208. [\[CrossRef\]](#)
- Chauhan, I., Yasir, M., Kumari, M., & Verma, M. (2018). The pursuit of rational drug use: Understanding factors and interventions. *Pharmaspire*, 10(2), 48–44.
- Demir, R., & Taşpınar, A. (2019). Gebelikte akılcı ilaç kullanımı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 28(3), 193–200.
- Ekenler, Ş., & Koçoğlu, D. (2016). Bireylerin akılcı ilaç kullanımıyla ilgili bilgi ve uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 3(3), 44–55.
- Eser, N., & Çelik, N. (2022). Association between rational drug use and health literacy among pregnant women: A cross-sectional study. *Women and Health*, 62(7), 612–620. [\[CrossRef\]](#)
- Kamuhabwa, A., & Jalal, R. (2011). Drug use in pregnancy: Knowledge of drug dispensers and pregnant women in Dar es Salaam, Tanzania. *Indian Journal of Pharmacology*, 43(3), 345–349. [\[CrossRef\]](#)
- Lupattelli, A., Spigset, O., Twigg, M. J., Zagorodnikova, K., Mårdby, A. C., Moretti, M. E., Drozd, M., Panchaud, A., Håmeen-Anttila, K., Rieutord, A., Gjergja Juraski, R., Odalovic, M., Kennedy, D., Rudolf, G., Juch, H., Passier, A., Björnsdóttir, I., & Nordeng, H. (2014). Medication use in pregnancy: A cross-sectional, multinational web-based study. *BMJ Open*, 4(2), e004365. [\[CrossRef\]](#)
- Miral, M., & BEJİ, N. K. (2017). Gebelikte ilaç kullanımı ve danışmanlık. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 4(2), 142–148.
- Mishore, K. M., Bekele, N. A., Yirba, T. Y., & Abone, T. F. (2020). Evaluation of drug use pattern in emergency department of Dilchora Referral Hospital, Dire Dawa, Ethiopia. *Emergency Medicine International*, 2020, 4173586. [\[CrossRef\]](#)
- Ofori-Asenso, R., & Agyeman, A. A. (2016). Irrational use of medicines a summary of key concepts. *Pharmacy*, 4(4), 35. [\[CrossRef\]](#)
- Sisay, M., Mengistu, G., Molla, B., Amare, F., & Gabriel, T. (2017). Evaluation of rational drug use based on World Health Organization core drug use indicators in selected public hospitals of eastern Ethiopia: A cross sectional study. *BMC Health Services Research*, 17(1), 161. [\[CrossRef\]](#)
- Tamirci, M. (2018). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde gebelerin kullandığı ilaçların analizi ve bu doğrultuda gebelikte akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara üniversitesi / sağlık bilimleri Enstitüsü.
- World Health Organization (2002). *Promoting rational use of medicines: Core components* (No. WHO/EDM/2002.3). World Health Organization.
- Yurdakul, M., Güner, T., Koşum, Z., & Kabalcıoğlu, F. (2008). Use of Drug in the Pregnancy. XXI European Congress of Perinatal Medicine. Istanbul, Turkey. September, 10-13.

## Extendent Abstract

Medicines, which play a critical role in treating patients and improving their quality of life, are an important component of the health system. Rational drug use is a term that generally covers the appropriate prescription, appropriate distribution and appropriate patient use of drugs for the diagnosis, prevention, alleviation and treatment of diseases (Mishore et al. 2020). Rational drug use is an important approach for people of all age groups. The importance of rational drug use increases during pregnancy, which is one of the life stages of women. In addition, drug use during pregnancy is one of the issues of concern because of the physiological changes that occur during pregnancy and the potential teratogenic effects of some drugs. Because the health and life of the fetus as well as the mother are at risk, drug use during pregnancy requires special attention (Kamuhabwa & Jalal, 2011).

In this study, it was planned as a cross-sectional, descriptive study in order to determine the rational drug use status of pregnant women and the factors affecting the rational drug use status related to pregnancy.

In the study examining the rational drug use of pregnant women, the mean age of pregnant women was  $28.22 \pm 5.72$  (min=18, max=48) years. It was observed that 56.2% of the pregnant women were between the ages of 25-36. Considering the obstetric characteristics of the pregnant women, it was determined that the gestational week was  $32.45 \pm 8.89$  (min=6, max=41) weeks, 60.3% were multiparous, and 81.8% were in the third trimester. It was determined that 47.1% of the pregnant women did not have any children. It was determined that 75.1% of the pregnant women did not have a history of abortion, 99.3% did not have a history of voluntary curettage (Table 2). In the study 42.8% of the pregnant women bought non-prescription drugs from the pharmacy, 78.5% used the drug at the recommended time, 70.4% used the drug at the recommended frequency, 43.1% pay attention to the expiration date of the drug, 52.9% comply with the recommendation for fasting, 69.7% use the drug for the period recommended by the doctor, 84.5% do not develop an allergy to the drug they use, 39.4% read the drug prospectus, 37.4% did not recommend medicine to others, 44.8% did not use the medicine with the recommendation of someone else, 50.2% stopped the medicine when they felt better, 35% constantly used the patches stated that they gave information about the drugs, and 84.5% of them did not develop an allergy to a drug they used (Table 3). The relationship between primiparous and multiparous status and some variables for rational drug use during pregnancy was investigated. There is a significant difference between the status of taking medicine without a prescription from the pharmacy, following the recommendation for fasting or full use of the medicine, recommending medicine to others, giving medicine to others, using the medicine recommended by others, informing relatives about the medicines that are constantly used, reading the medicine prospectus, and prescribing medicine to have at home. found ( $p < .01$ ). According to the post hoc analysis, it was determined that the source of the difference was due to primiparous pregnant women. There was a significant difference between using the drug when recommended by the doctor, using the drug as often as recommended, checking the expiration date of the drug, stopping using the drug when feeling good, and experiencing drug allergy (for each:  $p < .05$ ). (Table 4). According to the post hoc analysis, it was determined that the source of the difference was due to primiparous pregnant women.

The relationship between trimesters and some variables for rational drug use during pregnancy was examined. A significant difference was found between reading/reading the package insert of the drugs and the status between the trimesters ( $p < .05$ ). According to the post hoc analysis, it was determined that the difference was in favor of the pregnant women who were in the third trimester, in favor of the group who read the drug package insert (Table 5).

In the study, it was determined that pregnant women had some misapplications and behaviors towards rational drug use. This situation is thought to be related to the low level of health literacy in the society. A significant difference was found between the primiparous or multiparous status of pregnant women regarding rational drug use during pregnancy. In addition, a significant difference was found between the status of reading/reading the prescription of the drugs and the trimesters. It may be recommended to conduct mixed method studies to determine the behaviors and practices of the same pregnant women in different trimesters for rational drug use during pregnancy.